

JOSEPH CONRAD • **Karanlığın Yüreği**

© 1994 İletişim Yayıncılık A.Ş., Dünya Edebiyatı / 1. BASIM
1994-2004, İstanbul (5 baskı)

© 2007 İletişim Yayıncılık A.Ş., Modern Klasikler / 2. BASIM
2007-2013, İstanbul (5 baskı)

Heart of Darkness with The Congo Diary

© Önsöz: “Mistah Kurtz - he very much alive:
The Rise of ‘Heart of Darkness’, 1899-1959”, ed. Nicolas Tredell,
Joseph Conrad: Heart of Darkness, Icon Critical Guides,
Cambridge: Icon Books Ltd., 1998.

© Sonsöz: “Things Fall Apart: Challenges to ‘Heart of Darkness’
in the 1970s”, ed. Nicolas Tredell, *Joseph Conrad: Heart of Darkness*,
Icon Critical Guides, Cambridge: Icon Books Ltd., 1998.

İletişim Yayınları 286 • İletişim Klasikleri 84

ISBN-13: 978-975-05-1747-1

© 2015 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 3. BASIM

1-3. Baskı 2015-2020, İstanbul

4. Baskı 2022, İstanbul

DIZI YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge

YAYINA HAZIRLAYANLAR Emrah Serdan, Güneş Akkor

KAPAK Suat Aysu

KAPAK RESMİ Henri Rousseau, “Yılan Oynatıcısı”, 1907

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Ümran Küçükislamoglu

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44871

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

JOSEPH CONRAD

Karanlığın Yüregi

ve Kongo Günlüğü

Heart of Darkness
with The Congo Diary

ÇEVİREN *Sinan Fişek*

YAZARIN KİTABA DAİR NOTU, KONGO GÜNLÜĞÜ VE
NICOLAS TREDELL'İN ÖNSÖZ VE SONSÖZÜYLE

JOSEPH CONRAD ya da doğum adıyla Józef Teodor Konrad Korzeniowski, Rus yönetiminde Polonya'da çalkantılı olayların gölgesindeki bir dönemde, 3 Aralık 1857'de dünyaya geldi. Annesi ve babasındaki gibi milliyetçi faaliyetler Ruslar tarafından cezalandırılıyordu; her ikisi de Conrad daha çocukken hayatını kaybetti. Conrad'ı çocukluğundan itibaren dayısı Tadeusz Bobrowski büyüttü ve hayatı boyunca da onun için önemli bir insan oldu. Küçüklüğünden beri denizcilik hayalleri kuran Conrad, 1874 yılında Marsilya'da miçoluğa başladı; 1878 yılından itibaren İngiliz ticaret gemilerine katıldı. Denizcilik yıllarında edindiği tecrübeler edebiyatına yansımıştır. 1886 yılında İngiliz vatandaşlığını kabul eden ve usta denizcilik unvanını alan Conrad, yirmi yıl denizcilik yaptıktan sonra 1894'te emekli oldu; İngiltere'ye yerleşti ve tam zamanlı yazarlığa başladı. 1896 yılında Jessie George ile evlendi ve ilk romanı *Almayer's Folly*'yi (Almayer'in Ahmaklığı) yazdı. Hemen bir yıl sonra *Narcissus'un Zencisi* geldi. Conrad'ın erken sayılabilecek döneminde birbiri ardına yazdığı büyük eserleri, İngiliz edebi modernizminde bir çığır açmıştır. *Lord Jim* (1900), *Karanlığın Yüreği* (1902), *Nostramo* (1904), *Gizli Ajan* (1907), *Batılı Gözler Altında* (1911) gibi romanlarda sergilediği ustalıkla dönemin İngiltere'sine aradığı taze kanı kazandırmış ve eleştirmenlerden takdir kazanmakta gecikmemiştir; buna rağmen bugün başyapıtı olarak kabul edilen romanları ona o dönemde maddi başarı getirmemiştir. Rahat yaşamaya ancak denizde geçen bir aşk romanı olan *Chance*'i (Talih, 1914) yayımladıktan sonra başladı. O yıl oğullarıyla birlikte memleketi Polonya'yı ziyaret etti. Conrad hayatı boyunca yazmayı sürdürdü; diğer eserlerinin arasında *Gençlik* (*Youth*, 1902), hayatından izler taşıyan *The Mirror of the Sea* (Denizin Aynası, 1906), *The Secret Sharer*, (Sırdas, 1909), *Zafer* (1915), *The Rescue*, (Kurtarma, 1920) ve *The Rover* (Serüvenci, 1923) sayılabilir. 1923'te ziyaret ettiği Birleşik Devletler'de coşkuyula karşılanmış; ertesi yıl kraliyet tarafından şövalyeliğe layık görülmüş, fakat bu unvanı reddetmişti. 3 Ağustos 1923'te kalp krizi geçirdi ve öldü; Canterbury Mezarlığı'nın Katolikler için ayrılan kısmına defnedildi. Ölümünden sonraki yıllarda biraz itibar kaybetse de bu durum kısa sürede tersine döndü. James Joyce, Graham Greene, Virginia Woolf, Ernest Hemingway ve George Orwell gibi yazarlar Conrad'a borçlu olduklarını sıkça dile getirmektedirler. Edebiyatta modernist akımın öncülerinden kabul edilen yazar, bugün İngiliz ve dünya edebiyatının köşetaşlarından biridir.

İÇİNDEKİLER

ROMANA DAİR GÖRSELLER	7
KRONOLOJİ	13
ÖNSÖZ	
BAY KURTZ – HÂLÂ HAYATTA: “KARANLIĞIN YÜREĞİ”NİN YÜKSELİŞİ, 1899-1959 / NICOLAS TREDELL	25
1883 KONGO NEHRİ HARİTASI	66

Karanlığın Yüreği

<i>Yazarın Notu</i>	69
<i>I</i>	71
<i>II</i>	113
<i>III</i>	147
<i>Kongo Günlüğü</i>	181

SONSÖZ

PARÇALANMA: KARANLIĞIN YÜREĞİ'NE

1970'LERDE GELEN İTIRAZLAR / NICOLAS TREDELL.....207

YOUTH: A NARRATIVE

AND

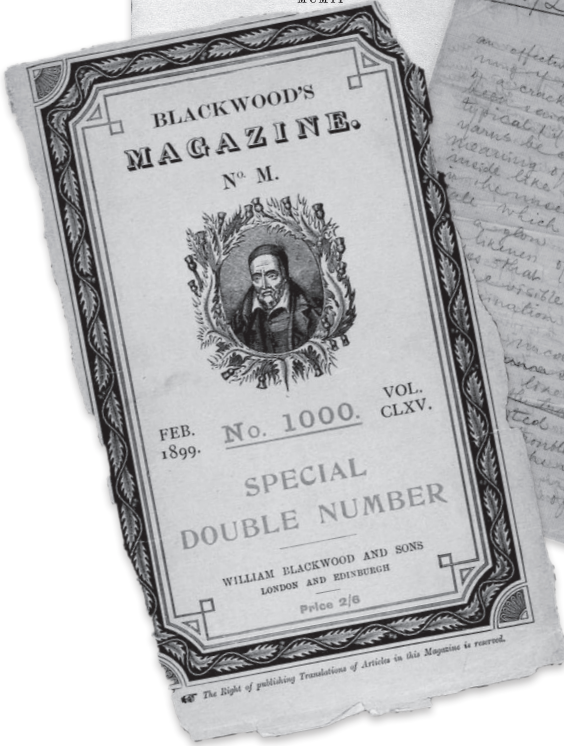
TWO OTHER STORIES

BY

JOSEPH CONRAD

"... But the Dwarf answered: No; something
Human is dearer to me than the wealth of all the
world."—GRIEMM'S TALES.

WILLIAM BLACKWOOD AND SONS
EDINBURGH AND LONDON
MCMII

- *Karanlığın Yüreği*'nin "Gençlik" ve "The End of the Tether" (Sabrın Sonu) öyküleriyle kitaplaştırıldığı 1902 tarihli ilk baskısı.
- Öykünün tefrika edildiği *Blackwood's* dergisinin Şubat 1899 sayısının kapağı.
- *Karanlığın Yüreği*'nin el yazmasından bir sayfa.

I

Gezi teknesi Nellie, yelkenlerinde tek bir titreme görölmek-sizin demir atıp suyun üstünde kaydı, durdu. Akıntı kesil-miş, rüzgâr neredeyse dinmişti; rotası ırmağın ağzına doğru olduğuna göre de yapacağı tek şey burada demirleyip gelgi-ti beklemektir.

Thames'in denize açılan bölümü, sonsuz bir su yolunun başlangıcı gibi uzanıyordu önümüzde. İleride, denizle gök kaynaşmışlardı ve aydınlık havada denizin yükselişiyile ır-maktan yukarı yüzen teknelerin güneş yanığı yelkenleri, kü-lah şekli verilmiş, kımiltısız ve parlak kızıl kümelere benzi-yorlardı. Giderek yiten bir düzlükte denize uzanan basık kı-yıların üzerine sis çökmüştü. Hava Gravesend üzerinde ka-ranlıktı ve daha ötelerde, dünyanın en büyük, en yüce ken-tinin üzerinde, yaşlı bir koyuluğun yoğunluğuna bürünmüş, asılı duruyordu.

Kaptanımız Şirketler Müdürü'nün konuklarıydık. Bu-runda durmuş, gözlerini açıklara dikmişti. Dördümüz bi-ze dönük sırtına sevgiyle bakıyorduk. Tüm ırmak üzerinde, onun kadar denizciye benzeyen kimse yoktu. Bir kılavuzu

andırdıyordu; denizcilerin gözünde de bundan daha güvenilir başka bir kişi yoktur. Uğraşının ilerideki aydınlık ırmak ağzında değil, sırtını çevirdiği o durgun karanlığın içinde olduğuna inanmak güçtü.

Önceden de söylemiştim bir yerlerde: Aramızda denizin yarattığı bağ vardı. Bu bağ, uzun ayrılık dönemleri sayesinde yüreklerimizi birleştirmiş, ayrıca bizi birbirimizin anlatıklarına –hatta inançlarına bile– hoşgörülü kılmıştı. Dostların en iyisi Avukat, yaşı bizden ileri ve erdemleri bizden çok olduğundan güvertedeki tek yastığı sahiplenmiş, tek halının üzerine uzanmıştı. Muhasebeci domino kutusunu şimdiden çıkarmış, taşlardan küçük yapılar yapıyordu. Marlow geride, sağ kıkta bağdaş kurmuş, mizana direğine yaslanmıştı. Yanakları çökük, teni soluk, sırtı dikti; görünüşü bir keşişi andırıyordu. Sarkık kolları, dışa dönük avuçlarıyla bir tanrı heykelciğine benziyordu. Müdür demirin taramadığından emin olduktan sonra kıkta doğru gelip yanımıza oturdu. Tembel tembel birkaç söz edildi. Sonra teknenin üzerine bir sessizlik çöktü. Nedense domino oyunu bir türlü başlayamadı. Düşünceliydik, dinginlik içinde boşluğa bakmaktan başka bir şey çekmiyordu canımız. Durgun, kusursuz bir parlaklığın duruluğu içinde gün batıyordu. Suyun parlaklığı barış duyguları veriyordu insana. Dupduru gökyüzü iyilik saçan, lekesiz bir ışık yığınydı. Essex bataklıklarının üstündeki sis bile, iç bölgelerdeki ağaçlı tepelerden sarkıp alçak kıyıları perdeleyen parlak, kıvrım kıvrım bir tül yığınıanı andırıyordu. Ancak batıda, tepelerin üzerindeki karanlık, güneşin yaklaşmasına öfkeleniyormuş gibi gitgide koyulaşıyordu.

En sonunda kavisli ve ağır inişiyle güneş alçaldı, sanki oluşturduğumuz kalabalığın üzerindeki karanlık ağırlığa değince ölümcül bir yara alıp da sönecekmiş gibi, akkor rengi, ınsız, ıssız, donuk bir kızıla dönüştü.

Sonra bir değişiklik geldi sulara ve havadaki huzur parlaklığını yitirdi, ama derinleşti. Geniş ve yaşlı ırmak günbatımında kımılıtsız duruyor, kıyılarında yaşayan ırka çağlar boyunca yaptığı hizmetlerden sonra, dünyanın uğlarına dek uzanan bir suyolunun dingin ağırbaşlılığı içinde yayılıyordu. Saygıdeğer ırmağa, gelip sonsuza dek gidiveren kıscacık bir günün coşkun heyecanı içinde değil, kalıcı anıların görkemli ışığında bakıyorduk. Gerçekten de, denizi saygı ve sevgiyle “izlemiş” bir adamın, Thames’in aşağı bölümlerinde, geçmişin yüce ruhunu anması kadar kolay bir Şey yoktur. Bitmeyecek görevini durmadan yerine getiren gelgit akıntısı, kimi zaman yuvalarının rahatına, kimi zaman da deniz savaşlarına taşıdığı adamlarla, gemilerin anlılarıyla doludur. Ulusun gurur duyduğu tüm adamları tanımiş, onlara hizmet etmiştir akıntı: Sir Francis Drake’den Sir John Franklin’e dek, soylu olsunlar ya da olmasınlar, hepsi birer cengver –denizin gezgin cengaverleri– olan adamlar. Adları zamanın gecesinde birer pırlanta gibi ışıldayan gemileri taşımıştır: Yuvarlak sağrıları hazinelerle dolu, Majesteleri Kraliçe tarafından görülüp büyük öyküden böylece çıkıp gidecek Golden Hind’den, başka zaferlere koşan –bir daha geri dönemeyen– Erebus’la Terror’a dek. Gemileri de, adamları da tanımiştı. Deptford’dan, Greenwich’den, Erith’den yola çıkmışlardı: servencilerle göçmenler, kral gemileriyle işçi gemileri, kaptanlar, amiraller, doğu ticaret yollarının karanlık “korsan”ları, Doğu Hint filolarının kiralık “general”leri. Altın ya da şan avcısı, hepsi ellerinde kılıç, bazen de meşale taşıyarak o ırmağın akıntısından yola çıkmışlardı: Onlar toprağın içindeki gücün habercileri, kutsal ateşin kıvılcımını taşıyanlardı. Ne büyüklükler akmamıştı o ırmağın akıntısından, bilinmeyen bir dünyanın gizemlerine!.. İnsanların düşleri, toplulukların tohumları, imparatorlukların filizleri.

Güneş battı. Irmağı karanlık kapladı ve kıyı boyunca ışıklar yanmaya başladı. Bir çamur düzlüğü üzerine kurulu üç ayaklı Chapman Feneri ışıl ışıldı. Irmağın üzerinde gemilerin ışıkları kımıldıyordu – bir o yana bir bu yana akan büyük bir ışık karmaşasıydı bu. Ve batıdaki tepelerde, canavar kentini yeri gökyüzünde yine belliydi: gün ışığında ağır bir karanlık, yıldızların altında donuk bir parlaklık.

“Ve burası da,” dedi Marlow birden, “dünyanın karanlık yerlerinden biriydi.”

İçimizde hâlâ “denizi izleyen” tek adam oydu. Onunla ilgili söylenebilecek en kötü şey, sınıfını özümsememesiydi. Denizciydi, ama gezgindi de. Oysa çoğu denizcinin, denilebilirse eğer, durağan bir yaşantısı vardır. Hep evde olmayı düşünürler, evleri de –yani gemi– hep yanlarındadır. Ülkeleri de yanlarındadır hep: deniz. Her gemi birbirine benzer, denizse hiç değişmez. Onlar için, değişmez çevrelerinin önünden akıp giden yabancı kıyıları, yabancı yüzleri, yaşamın değişken görkemini örten şey bir giz perdesi değil, biraz aşağılayıcı bir yadsımadır – çünkü bir denizci için tek gizemli şey, yaşamındaki tek sevgili, yazgı kadar bilinmez olan denizdir. Geri kalanına gelince, iş saatlerinden sonra kıyıda sıradan bir gezinti ya da sıradan bir eğlence, tüm bir kıtanın gizlerini açıklamaya yeter, denizci de bu gizlerin bilinmeye değmediğini düşünür genellikle. Denizci öykülerinin dolaysız bir yalınlığı vardır, anlamları da bir incir çekirdeğini ancak doldurur. Ama Marlow (öykü anlatma merakı sayılmazsa) sıradan bir denizci değildi, ona göre öykünün anlamı çekirdek gibi içinde değil, sisi belirleyen parıltı ya da ay ışığının ölü yalazının ortaya çıkardığı o puslu halelerden biri gibi, öykünün dışında, onu saran bir şeydi.

Söylediği hiç şaşırtıcı değildi. Tam Marlow’un söyleyeceği bir sözdü bu. Sessizce kabullenildi. Kimse işittiğini belir-

tecek bir ses çıkarmayı bile düşünmedi. Kısa bir süre sonra da, usulca konuşmasını sürdürdü Marlow:

“Çok eski zamanları düşünüyordum, Romalıların buraya ilk geldikleri zamanları, bin dokuz yüz yıl öncesini – geçen günü yani... Ne zamandır ışık saçıyor bu ırmak – şövalyeler döneminden beri mi dediniz? Evet, ama çayırdı yayılan bir yangın, bulutların arasında çakan bir şimşek gibi. Bunun parıltısında yaşıyoruz – şu dünyamız var oldukça da çok yaşasın o parıltı! Ama karanlık daha dün buradaydı. Akdeniz’de güzel bir –ne derler?– kürekli kadirmanın başındaki komutanın duygularını bir düşün: Birden kuzeye dönmesi emrediliyor. Karadan çabucak Galyalıları ezip geçecek, Lejyonerlerin –çok da becerikli adamlardılar mutlaka– yüz kişi bir arada çalışarak, bir-iki ayda yapıverdikleri bu teknelerden birinin başına geçecek. Buraya geldiğini bir düşünün –dünyanın sonu sanki, kurşun rengi bir deniz, duman rengi bir gök, akordeon katılığında bir tekne– ırmaktan yukarı erzak ya da başka bir şeyler yüklenmiş gidiyorlar. Kum tepeleri, bataklıklar, ormanlar, vahşi insanlar – uygar bir adamın yiyeceği hiçbir şey yok gibi, Thames suyundan başka da bir içecek yok. Ne Faleria şarabı ne de kıyı izni. Arada sırada doğanın ortasında kaybolmuş bir askerî üs –soğuk, sis, bora, hastalık, sürgün ve ölüm– havada, suda, çalılıklarda pusuda yatan ölüm. Sinekler gibi ölüyorlardı herhalde buralarda. Ama evet, becerdi. Hem de çok iyi becerdi kuşkusuz, pek de öyle fazla düşünmeden üstelik – ancak sonraları, gençliğinde başından geçenleri anlatıp övünmek için düşündü belki. Karanlıkla yüzleşebilecek kadar erkek adamlardı onlar. Belki de Roma’da tanıdıkları varsa, berbat iklim de onu öldürmezse, bir gün Ravenna’daki filoya yükselebileceğini düşünerek keyifleniyordu. Ya da toga giymiş, namuslu, genç bir vatandaş düşünün –belki zar oyunlarına biraz fazlaca düşkün– buraya bir valinin ya da bir vergi tahsildarının yanında ya da hatta bir tüccarın peşine takılıp

gelmiş, maddi durumunu düzeltmek umuduyla. Bir bataklığa ayak basıyor, ormanları aşılıyor ve içerilerde bir üste çevresini saran yabanlılığı, korkunç yabanlılığı –ormanda, balta girmemiş ormanda, vahşi adamların yüreğinde çalkalanan o gizemli yaşamı– seziyor. Böyle gizemlerin kabul törenleri de olmaz. Anlaşılamayanın, yani nefret edilenin içinde yaşamak zorundadır. Sonra onu etkilemeye başlayan bir de büyü vardır. Nefret edilen şeylerin büyüleyiciliği, bilirsiniz: Gitgide çoğalan pişmanlıkları, kaçma isteğini, çaresiz tiksintiyi, teslimi, nefreti düşünün.”

Sustu.

“Aslında,” diye söze başladı yeniden, tek kolunu dirseğinden avucu dışa dönük kaldırıp bağdaş kurarak oturmuş, lotus çiçeği olmaksızın ve Avrupalı giysiler içinde vaaz veren bir Buda’ya benzeyerek. “Aslında hiçbirimiz tam anlamıyla bu duyguları duyamayız. Etkinlik kurtarıyor bizi – etkinliğe olan bağlılığımız. Aslında pek öyle önemli adamlar da değildiler bunlar. Sömürgeci falan değildiler; yönetimleri de biraz baskıdan başka bir şey değildi, sanırım. Onlar fatihtiler, bu da kaba güçten başka bir şey gerektirmez – övünülecek bir şey de değil bu, çünkü senin gücün başkalarının güçsüzlüğünden doğan bir kazadır yalnızca. Sırf elde etmiş olmak uğruna, ellerine geçeni kaptılar. Yaptıkları, şiddetli bir soygundan, taammüden cinayetin çok geniş çaplısından başka bir şey değildi, üstelik körü körüne yapıyorlardı bu işi – karanlıkla kapışanlara da bu yakışır zaten. Dünyanın fethi, yani dünyanın tenleri bizimkinden farklı ya da burunları bizimkilerden az daha yassı olan insanların elinden alınması işi, üzerinde düşünülecek olursa, pek de hoş bir şey değil. Ancak fikir kurtarıyor bu davranışı. Ardındaki fikir – yani duygusal bir bahane değil, gerçek bir fikir, bu fikre duyulan menfaatsiz inanç. Kişinin kurabileceği, önünde eğilebileceği, adaklar sunabileceği bir şey...”